

تأثیر حاکمیت قانونی بر اشتیاق سرمایه گذاری و تحریف حسابداری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

آزاده رحمتی فرد

کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی، قوچان، ایران. (نویسنده مسئول).

Azadeh.fard@yahoo.com

دکتر نادر نقش بندی

استادیار گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی، قوچان، ایران.

Nader_naghshbandi@yahoo.com

چکیده

این پژوهش به بررسی تأثیر حاکمیت قانونی بر اشتیاق سرمایه گذاری و تحریف حسابداری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است. در این پژوهش کاربردی، توصیفی-همبستگی از شیوهٔ پس رویدادی استفاده شده است. بررسی متغیرهای پژوهش نیز با استفاده از اطلاعات صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام شد. دورهٔ زمانی مطالعه شامل سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ و نمونهٔ برگزیده به روش جامعه در دسترس، متشکل از ۱۳۶ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب گردید. در طبقه‌بندی داده‌های گردآوری شده از نرم‌افزار اکسل و در بررسی و آزمون فرضیه‌های پژوهش از رگرسیون چندگانه در نرم‌افزار آماری ایویوز استفاده شده است. یافته‌ها در سطح خطای مورد انتظار نشان داد که بین حاکمیت قانونی بر اشتیاق به سرمایه گذاری تأثیر دارد و حاکمیت قانونی بر تحریف حسابداری نیز تأثیر دارد.

کلید واژه‌ها: حاکمیت قانونی، تحریف حسابداری، اشتیاق سرمایه گذاری.

مقدمه

حاکمیت قانون از مهم‌ترین اصول مطرح و مورد قبول قوانین اساسی همه کشورهای جهان است و مضمون این اصل، حاکمیت قوانین موجود در یک کشور می باشد که در نتیجهٔ آن، همگان در برابر قوانین، مساوی خواهند بود. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز با تحدید وظایف و اختیارات کارگزاران و برابرشمردن آنها با دیگر آحاد ملت و همچنین پیش بینی نظارت‌های متعدد بر دولتمردان، اصل حاکمیت قانون را به رسمیت شمرده است. از طرفی در شرع مقدس اسلام، حاکم اسلامی حق دارد رأساً بر طبق مصالح عامه اسلام و مسلمین، تصمیمات لازم را اتخاذ نماید. این تصمیمات که «احکام حکومتی» نامیده می شوند، همچون احکام اولیه و ثانویه، واجب‌الاطاعة خواهند بود که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، طی اصول ۵، ۱۱۰ و ۱۱۲ تبیین شده اند.

حقوق بشر و دموکراسی لازم و ملزوم یکدیگرند و با هم تعامل دارند. نظام دموکراسی بر دو بنیان استوار است: رعایت اصل حاکمیت قانون و رعایت حق تعیین سرنوشت. موازین بین‌المللی حقوق بشر نیز بر دو بنیان استوار است: رعایت اصل حاکمیت قانون و رعایت کرامت ذاتی انسان. بنابراین فصل مشترک اصول حاکم بر نظام‌های دموکراسی و موازین بین‌المللی حقوق بشر، لزوم رعایت اصل حاکمیت قانون است و این دو اندیشه در مسیر تحقق دولت قانون‌مدار راه مشترکی را طی می‌کنند. در تلفیق بین نظام دموکراسی و موازین حقوق بشر، حاکمیت قانون، کرامت ذاتی انسان و حق

تعیین سرنوشت سه بنیان اساسی نظام‌های سیاسی حقوق بشری مردم‌سالار محسوب می‌شوند که تأثیر این بنیان‌ها در تشکیل و اداره‌ی جامعه‌ی شهری و روستایی متفاوت می‌تواند باشد. جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک نظام مردم‌سالار، بنیان‌های مذکور را در اصول مختلف قانون اساسی پذیرفته است (زارعی، ۱۳۹۴). از جمله در اصل ۱ و ۶ و ۵۶ و بند ۸ اصل سوم ق.ا. بر حق تعیین سرنوشت شهروندان، در اصل ۷۱ و بسیاری از اصول فصل سوم، بر حاکمیت قانون و در بند ۶ اصل ۲ بر رعایت کرامت انسانی به عنوان یکی از پایه‌های نظام جمهوری اسلامی تأکید کرده است. همچنین بر اساس ماده‌ی ۱ اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر که بر اساس ماده‌ی ۹ قانون مدنی در ردیف منابع قانونی ایران محسوب می‌شود، «تمام افراد بشر آزاد به دنیا می‌آیند و از لحاظ حیثیت و حقوق با هم برابرند. همه دارای عقل و وجدان هستند و باید با یکدیگر با روح برادری رفتار کنند». بر اساس ماده‌ی مذکور چهار اصل اساسی - لزوم رعایت کرامت ذاتی انسان، تأمین آزادی، برابری شهروندان و برادری بین آنان - به عنوان اصول پایه‌ی حقوق بشر مورد شناسایی قرار گرفته که دولت جمهوری اسلامی ایران باید به آن پایبند باشد و در اداره‌ی شهر و روستا مورد توجهش قرار دهد. مدیران ارشد توانایی ایجاد محیطی را دارند که در آن به کارمندان اجازه رشد داده می‌شود و بهترین توانایی‌های هرکسی در آن بروز پیدا می‌کند. از سوی دیگر ممکن است محیط کاری مسمومی به وجود آورند که همه در آن ناراضی هستند. اینکه مدیران چگونه از این قدرت خود استفاده کنند به درجه سلامت روان آنها بستگی دارد. رئیس‌ان استوار و باثبات عموماً شرکت‌هایی را بنا می‌کنند که قوانینش به نظر کارکنان منطقی می‌آید و آنها را برای تمرکز بر نحوه ارائه کارشان آزاد می‌گذارند. اما اگر آرایش روانی رئیس با مشکل روبه‌رو باشد، برنامه‌های کسب‌وکار، ایده‌ها، تعاملات و حتی ساختار و سیستم سازمان آنها، همه علائم این مشکلات رفتاری و روانی را بازتاب می‌دهند (مالمیری، ۱۳۸۵). مدیران خودشیفته تصمیم‌های عجولانه و خودخواهانه می‌گیرند. در جهان این افراد، آدم‌ها یا با آنها هستند یا علیه آنها. این روسا خیلی سریع مدیرانی را که در پشتیبانی کامل از تمامی تصمیمات آنها تردید نشان دهند خائن تلقی می‌کنند و آنها را کنار می‌گذارند. سوگیری رفتاری مدیران از نظر کوتاه‌بینی و خوش‌بینی باعث تورش رفتاری می‌شود و این امر عدم‌تقارن اطلاعاتی و مشکلات نمایندگی را در شرکت‌ها بیشتر تشدید می‌کند؛ در واقع علت چنین رفتارهای ناشی از انگیزه‌های شخصی مدیران است که آنها برای دست یابی به اهداف و موضع خویش به شفافیت اطلاعات مالی نمی‌پردازند (خواجوی و همکاران، ۱۳۹۵).

بیان مساله

بحران‌ها و رسوایی‌های مالی بیانگر انحراف گزارشها و اطلاعات از الزامات قانونی و رهنمودهای حرفه‌ای بوده است. همواره چگونگی ارایه اطلاعات مالی توسط بنگاه‌های اقتصادی یکی از چالش‌های قانون‌گذاران، سیاست‌گذاران و تهیه‌کنندگان اطلاعات مالی محسوب می‌شود. چالش برانگیز از این جهت که از یک سو انتظار می‌رود تا تهیه‌کنندگان در ارایه اطلاعات به طور کامل الزامات قانونی را رعایت نمایند. از سوی دیگر، چنین سخت‌گیری و وجود ریسک دادخواهی ممکن است جریان اطلاعات را دشوار کرده و ارایه اطلاعات آینده‌نگر را محدود سازد. اختلالات رفتاری مدیران مانند مدیریت سود، بیش‌اعتمادی و... یکی از ابزارها و رویه‌هایی است که هم از عدم رعایت قوانین و استانداردها ناشی می‌شود و هم ممکن است با هدف ارایه اطلاعات قابل پیش‌بینی، فرآیند تصمیم‌گیری را بهبود دهد. دیدگاه فرصت‌طلبانه مدیریت سود بیانگر این است که بنگاه‌ها تصویری واقعی از وضعیت و عملکرد خود به بازار مخابره نمی‌کنند و اطلاعاتی که استفاده‌کنندگان باید از آن آگاهی داشته باشند را پنهان می‌کنند. چنین مسئله‌ای در بین استفاده‌کنندگان این نگرانی را به وجود می‌آورد که مدیریت سود میتواند خاستگاه رویدادهایی مانند فساد، درماندگی و ورشکستگی شود. درحالی که در دیدگاه مبتنی بر کارایی مدیریت سود، تمرکز بر ارزش‌آفرینی واحدهای تجاری در بستر اطلاعات قابل پیش‌بینی،

اخلاق حرفه ای و مقررات است (باگینسکی^۱ و همکاران، ۲۰۰۲). اما از آنجایی که ممکن است تبیین هریک از عوامل کلی (یعنی اقتصاد، سیاست، اخلاق، قانون و غیره) به صورت جداگانه بر اختلالات رفتاری مدیران به یافته های متناقضی منجر شود که از تعمیم دهی آن بکاهد، در نتیجه به معیاری نیاز است تا عوامل پیش گفته را با یکدیگر ترکیب کند. به همین جهت، در این پژوهش از معیار حاکمیت قانون به عنوان یکی از بنیادها و مفاهیم بین رشته‌ای که بسیاری از این عوامل را در بردارد جهت توضیح اختلالات رفتاری مدیران استفاده شده است. چون که این معیار علاوه بر اینکه دامنه اعتماد و وفاداری شهروندان به قوانین و مقررات را پوشش میدهد، سازوکاری نیز جهت ایجاد شفافیت و کنترل فساد قلمداد میشود. براین اساس، میتوان حاکمیت قانون را منشوری برشمرد تا از طریق آن بتوان به بسیاری از موضوعات مانند اختلالات رفتاری مدیران نیز به طور کلی و فراگیر نگریت چرا که از یکسو، همواره بین حاکمیت قانون و عملکرد بازارهای مالی و اقتصادی نگرانی های وجود دارد و از سوی دیگر، انتظارات و خواسته ها از حرفه حسابداری برای رعایت الزامات قانونی و رهنمودها در راستای اطلاعات مطلوب رو به گسترش است (باتور و عثمان^۲، ۲۰۱۶).

براین اساس، پژوهش حاضر درصدد است تا تاثیر حاکمیت قانون را بر اشتیاق سرمایه گذاری و تحریف حسابداری بررسی گردد به عبارتی در پی پاسخ به این سوال هستیم که آیا حاکمیت قانون بر ابر اشتیاق سرمایه گذاری و تحریف حسابداری تاثیر دارد یا خیر؟

فرضیه های تحقیق

۱. حاکمیت قانونی بر اشتیاق به سرمایه گذاری تاثیر دارد.
۲. حاکمیت قانونی بر تحریف حسابداری تاثیر دارد.

مروری کوتاه بر روشهای مشابه

پیشینه تحقیقات داخلی

جهانشاد و فرخ (۱۴۰۱)، به ارزیابی و مدل سازی روابط بین ویژگی رفتاری مدیران از نوع خود شیفتگی مدیران و انتخاب سبک های رهبری پرداختند. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل مدیران مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس می باشند. تحلیل داده ها با استفاده از معادلات ساختاری و به کمک نرم افزار لیزرل صورت گرفته است. یافته های پژوهش نشان داد که خودشیفتگی مدیران می تواند بر سبک رهبری در مسئولیت پذیری اجتماعی اثرگذار باشد؛ هم چنین نتایج نشان داد که خودشیفتگی مدیران می تواند بر سبک رهبری در تعیین استراتژی تجاری شرکت ها و بر سبک رهبری در مدیریت سود اثرگذار باشد؛ از سویی دیگر تحلیل های بیشتر نشان داد که خودشیفتگی مدیران می تواند بر سبک رهبری در کیفیت گزارشگری مالی و بر سبک تصمیم گیری در مسئولیت پذیری اجتماعی موثر واقع گردد.

دباغ و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی به بررسی تاثیر سوگیری فرا اعتمادی بر استراتژیهای مختلف تصمیم گیری سرمایه گذاران حقیقی در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نمونه آماری مطابق فرمول کوکران شامل ۳۳۵ نفر که به روش نمونه گیری تصادفی از افراد انتخاب شده اند. داده ها و اطلاع از نظرات جمعیت آماری از طریق پرسشنامه با تایید روا بی و پایایی پرسشنامه (ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱) انجام شده است. از جمله نتایج بدست آمده در آزمون فرضیه ها مشخص شد که فرا اعتمادی بر تصمیم گیری سرمایه گذاران حقیقی بر اساس تجزیه و تحلیل بنیادی و روانشناسی بازار در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد. بررسی داده ها بیانگر آن بود که ویژگی های رفتاری مورد بررسی در

¹ Baginski

² Baatour and Othman

این پژوهش شامل خوش بینی، توانایی و دوره تصدی مدیریت اثر معناداری بر استراتژی های مختلف تصمیم گیری سرمایه گذاران حقیقی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس داشته است. این یافته ها بیانگر آن است که مبادلات سهام در بورس تهران تا حد زیادی تحت تاثیر ویژگی های رفتاری و سوء گیری اعتماد می باشد.

محمدی و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی به بررسی تاثیر اختلالات ادراکی و رفتاری مدیرعامل بر مکانیزمهای نظام راهبری شرکتی و مسئولیت اجتماعی در قالب سه معیار فرا اعتمادی، خوش بینی و کوتاه بینی پرداختند. نمونه بحث شده در این پژوهش شامل ۱۱۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۸-۱۳۹۱ است. نتایج پژوهش نشان می دهند فرا اعتمادی مدیرعامل بر کیفیت حسابرسی مستقل تاثیر منفی و معناداری دارد. خوش بینی و کوتاه بینی مدیرعامل بر کیفیت حسابرسی مستقل تاثیر معناداری ندارد. همچنین، فرا اعتمادی و کوتاه بینی مدیرعامل بر میزان مالکیت نهادی تاثیر معناداری ندارد. خوش بینی مدیرعامل بر میزان مالکیت نهادی تاثیر منفی و معناداری دارد. فرا اعتمادی مدیرعامل بر تمرکز مالکیت، تاثیر مثبت و معنادار و خوش بینی مدیرعامل بر تمرکز مالکیت تاثیر منفی و معنادار دارد و کوتاه بینی مدیرعامل بر تمرکز مالکیت تاثیر معناداری ندارد. فرا اعتمادی و کوتاه بینی مدیرعامل بر مسئولیت اجتماعی تاثیر منفی و معنادار و خوش بینی مدیرعامل بر مسئولیت اجتماعی تاثیر معناداری ندارد.

اصغری و قلیچی مقدم (۱۳۹۹)، در پژوهشی به بررسی تاثیر جبهه گیری مدیریتی بر کیفیت گزارشگری مالی نقش کمیته حسابرس در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار بین سال های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷ پرداختند. با استفاده از روش حذف سیستماتیک در مجموع ۱۷۰ شرکت (۱۱۹۰ سال - شرکت) جهت بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش بعنوان نمونه انتخاب شد. نتایج این پژوهش نتایج نشان می دهد که جبهه گیری مدیریتی بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد. اندازه کمیته حسابرسی رابطه بین جبهه گیری مدیریتی و کیفیت گزارشگری مالی را تعدیل می کند. استقلال کمیته حسابرسی رابطه بین جبهه گیری مدیریتی و کیفیت گزارشگری مالی را تعدیل می کند. تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی رابطه بین جبهه گیری مدیریتی و کیفیت گزارشگری مالی را تعدیل می کند.

پیشینه تحقیقات خارجی

اگنیهورتی و باچاریا^۱ (۲۰۲۱)، در پژوهشی ارتباط بین اختلالات رفتاری مدیران عبارتی خودشیفتگی مدیر عامل و کوتاه بینی مدیریت شرکت ها را بررسی کردند. همچنین اثر تعدیل کننده هیئت مدیره بر تاثیر غیرمستقیم خودشیفتگی مدیر عامل کوتاه بینی مدیریت را ارزیابی کردند. داده های نمونه ای از ۲۱۰ شرکت هندی از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۶ نشان می دهد که خودشیفتگی مدیر عامل تاثیر مثبتی بر کوتاه بینی مدیریت شرکت دارد. علاوه بر این، بازارگرایی تا حدی واسطه تاثیر خودشیفتگی مدیر عامل بر کوتاه بینی مدیریت است، به طوری که خودشیفتگی مدیر عامل، بازارگرایی را کاهش می دهد. با افزایش جهت گیری هیئت مدیره، تاثیر مثبت غیر مستقیم خودشیفتگی بر کوتاه بینی مدیریت کاهش می یابد.

لین^۲ و همکاران (۲۰۲۰)، در پژوهشی بررسی کردند که آیا مدیران اجرایی (مدیرعامل) با تمایلات خودشیفتگی به دلیل فشار برای برآورده کردن آستانه درآمد، تمایل بیشتری به اجرای رفتار مدیریت سود دارند. نتایج نشان داد که مدیر عاملی که خودشیفتگی بالایی از خود نشان می دهد، بیشتر درگیر مدیریت سود برای جبران عملکرد خود می شود. یافته های پژوهش نشان می دهد که خودشیفتگی مدیر عامل مستقیماً بر تصمیمات مالی تاثیر می گذارد. با در نظر گرفتن آستانه های سود، شرکت هایی که مدیر عاملی خودشیفته تر هستند، تاثیر نظارتی بر رفتار مدیریت سود واقعی را تجربه می کنند. مطالعات نشان داده اند که مدیران عامل برای برآوردن سه آستانه درآمد اصلی، سود را دستکاری می کنند: سود

¹ Agnihotri and Bhattacharya

² Lin

گزارش شده سال قبل، سود صفر، و پیش بینی تحلیلگران. نتایج شواهد بیشتری را ارائه می دهد که مدیران عامل در مدیریت سود برای تحقق آستانه سود مثبت و پیش بینی های تحلیلگران مشارکت می کنند.

سانچز^۱ و همکاران (۲۰۱۸)، در پژوهشی با عنوان تحصیل و انتقال دانش ضمنی بازاریابی در هتل های کوچک و متوسط به بررسی تاثیر ظرفیت جذب، فرهنگ باز، همکاری و اعتماد بین همکاران و ارتباطات رسانه ای در دستیابی به دانش ضمنی بازاریابی و انتقال آن پرداختند. آنها نتیجه تحقیق خود را با استفاده از روش معادلات ساختاری و بر اساس نمونه ای متشکل از ۱۱۳ کارمند انجام داده و نشان دادند، اعتماد به همکاران و ارتباطات رسانه ای تاثیر مستقیم بر کسب دانش ضمنی بازاریابی و در نتیجه بر انتقال آن دارد.

موهاجان^۲ (۲۰۱۷)، در تحقیقی تحت عنوان دانش ضمنی برای توسعه سازمانها به بررسی مفهوم دانش ضمنی، مزایا، معایب و کاربرد آن برای توسعه سازمان ها پرداختند. بر اساس نظر وی همانطوری که دانش ضمنی همیشه در مغز مردم ذخیره می شود، به اشتراک گذاری دانش ضمنی دشوار، پیچیده، وقت گیر و یکی از بزرگترین چالش ها می باشد. در تحقیق به دو فرایند به اشتراک گذاری دانش ضمنی اشاره شده است. اول، به طور مستقیم از طریق ارتباطات شخصی با دیگر کارکنان و دوم، به طور غیر مستقیم از طریق فناوری اطلاعات و ارتباطات مانند ایمیل، پایگاه داده ها، ویدئو کنفرانس ها، کنفرانس های تلویزیونی. در پایان بر لزوم آگاهی سازمانها از اهمیت دانش ضمنی کارمند برای توسعه سازمان، تاکید شده است.

کراتکا^۳ (۲۰۱۵)، در تحقیق تحت عنوان دانش ضمنی در داستان های معلمان باتجربه، به بررسی چگونگی به اشتراک گذاشتن دانش ضمنی توسط معلمان باتجربه از طریق روایت کردن می پردازد. یافته ها حاکی از این فرض اولیه است که دانش ضمنی شخصی است، که شامل احساسات و ارزش های داده شده فردی است و به اشتراک گذاشتن آنها، مسلماً بازخوردی به همراه دارد.

بول^۴ و همکاران (۲۰۱۲)، نیز در تحقیقی با عنوان دانش ضمنی حسابرسی و توسعه سرمایه انسانی موسسات حسابرسی به این نتیجه رسیدند که حسابرسان با دانش ضمنی بالاتر به احتمال بیشتر به عنوان سرپرست توسط مدیران انتخاب میشوند و دانش ضمنی حسابرسان به طور موثری با قرار گرفتن آنها در تجربیات حرفه ای متنوع، ارتباط با مشتریان و اهمیت مسئولیت شغلی و اجتماعی شان مرتبط است و سرپرستان، بهتر میتوانند دانش ضمنی حسابرسان زیرمجموعه را توسعه دهند و می توانند هنگام ارزیابی عملکرد سالانه برآورد بهتری از دانش ضمنی حسابرسان زیرمجموعه داشته باشند.

روش پژوهش

این پژوهش تلاش دارد تاثیر حاکمیت قانونی بر اشتیاق سرمایه گذاری و تحریف حسابداری را مورد بررسی قرار دهد. بنابراین از آنجا که نتایج این پژوهش می تواند در تدوین قوانین و مقررات بورس اوراق بهادار مورد استفاده قرار گیرد، از نوع پژوهش های کاربردی است. همچنین با توجه به اینکه این پژوهش در پی یافتن ارتباط بین چندین متغیر است، از نوع همبستگی و روش شناسی آن از نوع پس رویدادی است. در این تحقیق جهت گردآوری اطلاعات موردنیاز از روش کتابخانه ای استفاده می شود. در این رابطه ابتدا با استفاده از اینترنت و شبکه های اطلاعاتی و مراجعه به کتب، مجلات و پایان نامه ها بمنظور جمع آوری ادبیات و پیشینه تحقیق و دستیابی به ساختار کلی تحقیق صورت می پذیرد. این امر

¹ Sánchez

² Mohajan

³ Krátká

⁴ Bol

در فصل بعدی به صورت کامل بیان شده است. در ادامه به تشریح مراحل روش پیشنهادی به صورت گام به گام پرداخته شده است.

جامعه آماری و نمونه پژوهش

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران میباشد. نمونه آماری عبارت است از تعداد محدودی از آحاد جامعه آماری که بیان کننده ویژگی های اصلی جامعه باشد. در این تحقیق برای این که نمونه آماری یک نماینده مناسب از جامعه آماری مورد نظر باشد، از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است. برای این منظور ۵ معیار زیر در نظر گرفته شده و در صورتی که شرکتی کلیه معیارها را احراز کرده باشد به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شده و مابقی حذف می شوند. روند انتخاب نمونه در نگاره ۱ ارائه شده است.

به توجه به نیاز به داده های سال های قبل تر لازم است شرکتهای تا قبل از سال ۱۳۹۶ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند و تا پایان سال ۱۴۰۲ در بورس فعال باشند.

به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه سال مالی شرکت منتهی به پایان اسفندماه باشد و شرکت طی بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ سال مالی و نوع فعالیت خود را تغییر نداده باشند.

به لحاظ ساختار گزارشگری جداگانه ای که شرکتهای سرمایه گذاری و واسطه گری مالی (لیزینگ ها و بیمه ها و هلدینگها و بانکها و موسسات مالی) دارند از نمونه حذف می شوند.

شرکتها وقفه معاملاتی بیش از ۳ ماه نداشته باشند.

اطلاعات مالی آنها در بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ در دسترس باشد.

جدول (۱): روند انتخاب نمونه

۵۴۶	تعداد کل شرکت های پذیرفته شده در بورس در پایان سال ۱۴۰۲
	معیارها:
(۱۸۹)	تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی ۱۴۰۲-۱۳۹۶ در بورس فعال نبوده اند
(۸۷)	تعداد شرکت هایی از سال ۱۳۹۶ به بعد در بورس پذیرفته شده اند
(۵۲)	تعداد شرکت هایی که جز هلدینگ، سرمایه گذاری ها، واسطه گری های مالی، بانکها و یا لیزینگ ها بوده اند
(۵۳)	تعداد شرکت هایی که سال مالی آن ها منتهی به ۲۹ اسفند نبوده و یا در قلمرو زمانی تحقیق تغییر سال مالی داده اند
(۲۹)	تعداد شرکت هایی که وقفه معاملاتی بیش از ۳ ماه داشته اند
-	تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی تحقیق اطلاعات مورد آن ها در دسترس نمی باشد
۱۳۶	تعداد شرکت های نمونه

بعد از مدنظر قرار دادن کلیه معیارهای بالا، تعداد ۱۳۶ شرکت به عنوان جامعه غربالگری شده باقیمانده است. که همه آن ها به عنوان نمونه انتخاب شده اند. از این رو مشاهدات ما طی بازه زمانی ۱۳۹۶ لغایت ۱۴۰۲ به ۹۵۲ سال- شرکت (۷ سال ۱۳۶× شرکت) می رسد.

ابزار گردآوری اطلاعات

از این ابزار برای تکمیل مبانی نظری پژوهش و بررسی پژوهشات انجام شده قبلی استفاده می شود. بدین صورت که با مراجعه به سایت های معتبر داخلی و خارجی، مقالات و کارهای پژوهشی مرتبط با موضوع پژوهش استخراج شده و در راستای تشریح مبانی نظری پژوهش، مورد استفاده قرار می گیرد. این ابزار جهت استفاده از مطالب پایان نامه های موجود

در کتابخانه دانشگاه ها استفاده می شود. بدین ترتیب که با مراجعه به کتابخانه های دانشگاه های مختلف و اخذ و مطالعه پایان نامه های مرتبط، نکاتی از آن ها به صورت فیش برداری، گردآوری می شود. همچنین داده های پژوهش به کمک نرم افزار ره آورد نوین و بانک اطلاعاتی سازمان بورس و اوراق بهادار (کدال) و پایگاه های اینترنتی بورس گردآوری و در نرم افزار اکسل مرتب خواهد شد.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی و استنباطی به صورت توأمان استفاده می شود. بدین صورت که در بخش توصیفی از آماره های گرایش به مرکز، پراکندگی و آماره های شکل توزیع نظیر میانگین، میانه، انحراف معیار و بیشترین و کمترین مقدار استفاده می شود و در بخش استنباطی روش رگرسیون خطی چند متغیره و نرم افزار ایویوز برای تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها استفاده می شود. همچنین فروض کلاسیک رگرسیون شامل (مانایی، نرمال بودن و...) مورد بررسی قرار خواهد گرفت. نوع داده ها که پنل دیتا یا تلفیقی هستند بررسی شده و آزمون های مرتبط با هر کدام انجام خواهد شد. همچنین از آزمون دوربین واتسون که باید بین ۱.۵ تا ۲.۵ باشد برای معناداری مدل استفاده خواهد شد.

مدل پژوهش

در این تحقیق برای آزمون فرضیه های پژوهش از مدل تعدیل شده دنگ^۱ و همکاران (۲۰۱۷)، به صورت زیر استفاده می کنیم:

مدل آزمون فرضیه ۱:

$$DISTORATION_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Law_{i,t} + \beta_2 LI_{i,t} + \beta_3 Loss_{i,t} + \beta_4 SIZE_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 CFO_{i,t} + \beta_7 MTB_{i,t} + \beta_8 ROA_{i,t} + \beta_9 GROWTH_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل آزمون فرضیه ۲:

$$Thirst_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Law_{i,t} + \beta_2 LI_{i,t} + \beta_3 Loss_{i,t} + \beta_4 SIZE_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 CFO_{i,t} + \beta_7 MTB_{i,t} + \beta_8 ROA_{i,t} + \beta_9 GROWTH_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل

حاکمیت قانون (Law): در این پژوهش، داده های مربوط به حاکمیت قانون از سایت شاخص های حکمرانی بانک جهانی گردآوری شده است. بر این اساس، برآورد امتیاز کشور ایران در شاخص کل طی سالهای ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ به عنوان معیار حاکمیت قانون در نظر گرفته شده است.

متغیرهای وابسته

اشتیاق به سرمایه گذاری (Thirst): نسبت فزاینده سرمایه به تولید به عنوان اشتیاق سرمایه گذاری تعریف می گردد. تحریف حسابداری (DISTORATION) یکی از دلایل اولیه و زیربنایی تجدید ارائه صورتهای مالی، ناتوانی حسابرس در کشف تحریفهای با اهمیت صورتهای مالی قبل از انتشار آنها می باشد. در پژوهش حاضر، تحریف های حسابداری متغیر وابسته است که به پیروی از پژوهش لی و ما (۲۰۱۸)، برابر با عددیک است در صورتی که شرکت متعاقبا صورتهای مالی سال جاری را در سال مالی بعد تجدید ارائه میکند، در غیر این صورت عدد صفر را اختیار می کند.

¹ Deng

متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت (SIZE): برای محاسبه اندازه شرکت از طریق لگاریتم طبیعی جمع کل فروش شرکت استفاده می شود. اهرم مالی (LEV): نسبت بدهی ها به دارایی ها معرف اهرم مالی شرکت بوده و نشان دهنده میزان تأمین مالی بلند مدت برون شرکتی واحد تجاری است. در این مطالعه، این نسبت از طریق تقسیم بدهی ها به مجمع کل دارایی ها بدست می آید.

جریان نقدی عملیاتی (CFO): که برابر است با:

سودخالص + هزینه های غیر نقدی + سرمایه در گردش

نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری (MTB): نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری از تقسیم حاصلضرب قیمت پایانی سهام در تعداد سهام منتشر شده و در دست سهامداران به ارزش دفتری جمع کل حقوق صاحبان سهام شرکت بدست می آید. سودآوری (ROA): بازده دارایی ها حاصل تقسیم سود خالص به کل دارایی های است. رشد فروش (GROWTH): درصد تغییر در کل فروش است. ضرر وزیان شرکت (LOSS): اگر شرکت در سال قبل ضرر و زیان داشته عدد ۱ و در غیر این صورت عدد ۰ را می گیرد.

آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

در جدول (۲) اطلاعات مربوط به شاخص های مرکزی (میانگین، میانه، بیشینه و کمینه) و پراکندگی داده ها (انحراف معیار، چولگی و کشیدگی) ارائه شده است.

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرها

متغیر	حاکمیت قانونی	تحریف حسابداری	اشتیاق به اشتیاق به سرمایه گذاری	ضرر و زیان	اهرم مالی	جریان نقد عملیاتی	ارزش بازار به ارزش دفتری	سودآوری
میانگین	۰.۹۰۳۲۸۹	۰.۲۲۳۷۵۲	۰.۰۲۶۹۴۹	۰.۱۲۰۴۸۲	۰.۶۱۴۳۸۲	۰.۱۱۵۵۳۴	۲.۴۹۸۷۸۲	۰.۰۹۷۶۱۹
میانه	۰.۹۴۷۶۶۹	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۲۸۴۶۶	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۶۰۶۷۲۴	۰.۱۰۰۰۳۷	۲.۰۴۶۲۲۳	۰.۰۸۳۰۶۴
ماکسیمم	۰.۶۷۹۲۵۸	۱.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۵۲۵۴۶	۱.۰۰۰۰۰۰	۴.۰۰۲۲۷۰۴	۰.۶۴۲۲۱۰	۱۲۱.۵۰۹۶	۰.۶۲۶۷۸۴
مینیمم	۱.۶۶۸۹۴	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۹۰۱۶۴	-۰.۴۶۰۰۸۸	-۵۳.۲۱۷۹۳	-۱.۰۶۳۲۵۲
انحراف معیار	۰.۴۷۸۲۵۹	۰.۴۱۶۹۳۷	۰.۰۱۱۷۱۲	۰.۲۵۶۷۵۷	۰.۲۵۶۷۵۷	۰.۱۲۹۳۶۰	۵.۸۸۹۸۳۳	۰.۱۴۵۷۲۰
تعداد مشاهدات	۹۵۲	۹۵۲	۹۵۲	۹۵۲	۹۵۲	۹۵۲	۹۵۲	۹۵۲

متغیر	رشد فروش	اندازه شرکت	نقدینگی
میانگین	۰.۰۲۶۹۴۹	۱۳.۹۰۳۰۱	۰.۱۲۰۴۸۲
میانه	۰.۰۲۸۴۶۶	۱۳.۷۶۶۳۹	۰.۰۰۰۰۰۰
ماکسیمم	۰.۰۵۲۵۴۶	۱۹.۷۲۲۵۷	۱.۰۰۰۰۰۰
مینیمم	۰.۰۰۰۰۰۰	۸.۵۰۴۵۱۳	۰.۰۰۰۰۰۰
انحراف معیار	۰.۰۱۱۷۱۲	۱.۶۲۱۶۹۷	۰.۳۲۵۶۶۴
تعداد مشاهدات	۹۵۲	۹۵۲	۶۵۲

تحلیل آزمون فرضیه های پژوهش

بعد از اینکه فروض کلاسیک مربوط به رگرسیون و مانایی متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفت و روش تخمین مدل هم مشخص گردید، حال نوبت آن است که مدل با توجه به نتایج آزمون F لیمر وهاسمن برآورد گردد. زمانیکه تعداد شرکت‌ها از مقاطع دوره زمانی بیشتر باشد ممکن است مشکل ناهمسانی واریانس رخ دهد. در این پژوهش برای تشخیص ناهمسانی واریانس‌ها از آزمون وایت و برای تشخیص وجود خود همبستگی بین متغیرها از آزمون دورین- واتسون استفاده شده است. لازم به ذکر است که در مدل‌های مورد استفاده، وجود ناهمسانی واریانس‌ها تایید شده است. در نهایت نرم افزار ایویوز برای تشخیص رابطه موجود بین متغیرها به کار گرفته شده است.

برای آزمون فرضیه اول پژوهش، به دلیل اینکه در این مدل رگرسیونی (مدل ۲) متغیر وابسته یک متغیر مجازی صفر و یک بوده برای تخمین مدل از رگرسیون لجستیک استفاده کردیم. نتایج حاصل از تخمین مدل فرضیه ۲ با استفاده از روش رگرسیون لجستیک در جدول (۳) ارائه گردیده است. با توجه به اینکه سطح معناداری آماره LR (۰.۰۰۰۰) کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد، می‌توان ادعا نمود در سطح اطمینان ۹۵ درصد این مدل معنی‌دار بوده و از اعتبار بالایی برخوردار است. نتایج مندرج در جدول (۳) نشان می‌دهد سطح معناداری متغیر خودشیفتگی مدیرعامل برابر ۰.۰۳۱۱ بوده که از ۰.۰۵ کمتر است بنابراین فرضیه ۱ پژوهش تایید می‌گردد. همچنین ضریب تعیین مک فادن ۰.۳۷ است. این عدد بیانگر آن است که ۳۷ درصد تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای توضیحی، تبیین شده است. به منظور بررسی برازش مدل برآورد شده از آزمون هاسمر-لمشو استفاده شده است. با توجه به اینکه سطح معناداری آماره آزمون هاسمر-لمشو برابر ۰.۱۱۵۸ بوده که بزرگتر از ۰.۰۵ محاسبه است، بنابراین مدل برآورد شده از برازش مناسبی برخوردار است و متغیرهای توضیحی مدل توانایی توضیح تغییر وابسته را دارا می‌باشند.

جدول (۳): نتایج تخمین مدل اول پژوهش

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره Z	سطح معناداری
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	۰.۸۴۴۹۵۱	۱.۱۸۱۸۱۵	۰.۷۱۴۹۶۱	۰.۴۷۴۶
تحریف حسابداری	۰.۶۸۷۳۷۹	۰.۳۳۰۸۱۸	۴.۰۷۷۸۱۲	۰.۰۳۱۱
نقدینگی	۰.۱۳۶۹۳۰	۰.۲۶۰۱۹۷	۰.۵۲۶۲۵۸	۰.۲۱۵۴
ضرر وزیان	-۰.۳۱۶۸۳۳	۰.۲۲۷۷۶۷	-۱.۳۹۱۰۴۰	۰.۱۶۱۵
اندازه شرکت	۱.۴۷۲۳۵۳	۱.۰۰۸۱۶۳	۱.۴۶۰۴۳۱	۰.۱۴۱۱
اهرم مالی	-۰.۱۱۱۶۵۵	۰.۰۹۲۰۳۴	-۱.۲۱۳۱۹۰	۰.۲۲۰۱
جریان نقدی عملیاتی	-۱.۰۱۶۴۲۷	۰.۵۴۹۶۳۷	-۱.۸۴۹۲۶۹	۰.۰۶۱۱
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری	-۷.۴۴۳۰۸۵	۱.۳۶۳۸۵۹	-۵.۴۵۷۳۷۴	۰.۰۰۰۰
سودآوری	-۰.۶۶۱۸۱۸	۰.۳۶۹۰۸۹	-۱.۷۹۳۱۱۳	۰.۰۷۴۴
رشد فروش	-۰.۴۹۸۲۲۳	۰.۲۲۱۷۹۳	-۲.۲۴۶۳۴۰	۰.۰۲۱۱
سطح معناداری آماره LR			۰.۰۰۰۰۰۰	
ضریب مک فادن			۰.۳۷۰۴۲۰	
سطح معناداری هاسمر-لمشو			۰.۱۱۵۸	

برای منظور آزمون فرضیه دوم پژوهش از نتایج تخمین مدل تحقیق ارائه شده در جدول (۴) بهره گرفته شده است. مقدار احتمال (یا سطح معنی‌داری) برابر ۰.۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰.۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود، یعنی مدل معنی‌دار است. مقدار آماره دورین- واتسون ۱.۹۱۱ می‌باشد که این مقدار، عدم وجود خود

همبستگی خطاها (مرتب اول) را نشان می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که ضریب متغیر دانش ضمنی مدیرعامل مثبت بوده که نشان می‌دهد دانش ضمنی مدیرعامل تاثیر اشتیاق به سرمایه گذاری را افزایش می‌دهد. که با توجه به سطح معنی‌داری متغیر دانش ضمنی مدیرعامل که برابر ۰.۰۰۰۰۷ بوده که کمتر از ۵ درصد بوده، معنی‌دار می‌باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه دهم تحقیق تایید می‌شود.

جدول (۴): نتایج تخمین مدل دوم پژوهش

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره Z	سطح معناداری
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	۰.۵۱۹۲۵۸	۰.۰۵۹۵۹۴	۸.۰۴۱۱۷۲	۰.۰۰۰۰۰
اشتیاق به سرمایه گذاری	۰.۰۰۷۴۵۲	۰.۰۰۲۵۳۶	۵.۱۲۷۲۲۱	۰.۰۰۰۰۷
نقدینگی	۰.۰۰۵۶۸۶	۰.۰۰۴۲۹۸	۲.۴۱۰۲۶۲	۰.۰۳۱۱
ضرر وزیان	۰.۰۴۱۷۵۱	۰.۰۲۹۹۰۷	۱.۵۴۴۸۲۱	۰.۲۳۲۸
اندازه شرکت	۰.۸۷۱۲۰۶	۰.۲۰۴۵۰۶	۰.۲۵۵۳۷۷	۰.۵۶۹۹
اهرم مالی	۰.۰۴۱۹۳۳	۰.۰۰۳۱۲۵	۳.۶۲۲۵۷۸	۰.۰۰۰۲۹
جریان نقدی عملیاتی	-۰.۰۰۶۷۷۵	۰.۰۰۴۱۵۸	-۰.۴۶۲۱۲۶	۰.۵۲۳۲
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری	۰.۰۰۵۴۸۰	۰.۰۰۵۷۳۰	-۱.۳۲۶۵۳۰	۰.۳۱۰۴
سودآوری	۰.۰۰۱۵۹۷	۰.۰۰۳۶۲۶	۰.۲۴۸۹۶۸	۰.۴۹۷۴
رشد فروش	۰.۰۲۱۰۱۸	۰.۰۲۴۵۳۹	۲.۴۳۴۴۴۱	۰.۰۲۵۸
ضریب تعیین تعدیل شده			۰.۷۹۳۱۷۸	
دوربین- واتسون			۰.۰۰۰۰۰۰	
سطح معناداری (آماره F)			۱.۹۱۱۲۴۵	

نتیجه‌گیری حاصل از پژوهش

گروه‌های ذی‌نفع لابی به آن دسته از گروه‌هایی گفته می‌شود که برای تأثیرگذاری بر روند تصمیم‌گیری‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و تأمین منافع خاص خود عمل می‌کنند. در این میان آنچه که یک گروه ذی‌نفع را از یک حزب مجزا می‌کند، بی‌علاقگی این گروه‌ها برای معرفی نامزد در انتخابات است. به عبارت دیگر در حالی که احزاب در تلاش هستند از طریق شیوه‌های مسالمت آمیز قدرت وارد ساخت قدرت شوند، گروه‌های فشار تنها به دنبال تأثیرگذاری بر دولتمردان و روند تصمیم‌گیری هستند. مهارت لابی‌گری موثر (البته در شکل مثبت آن) به روابط عمومی کمک می‌کند جایگاه برند در افکار عمومی را اشاعه دهد و با مهارت خود وجهی خوبی در ذهن‌ها برجای بگذارد. یک روابط عمومی قدرتمند به سه سلاح دانش، بینش و اطلاعات جامع مسلح است و از این سه سلاح استفاده می‌کند تا دیگران را با خود همراه کند؛ تا دیگران برند را به خوبی بشناسند، باور کنند و همراهی‌اش کنند. یک روابط عمومی لابی‌گر به فکر تحقق منفعت برای عموم مردم است و با فعالیت‌های خود، علاوه بر ایجاد ارزش افزوده برای برند قدم موثری برای جامعه برمی‌دارد. سیستمی که در آن شرکت‌ها میلیاردها دلار برای پرداخت به افرادی هزینه می‌کنند که به سیاستمداران متنفذ دسترسی دارند، شباهتی به یک سیستم حکومتی خالصانه یا شرافتمندانه ندارد. به همین دلیل است که بسیاری از سیاستمداران و سازمان‌ها می‌گویند که مقررات مربوط به «منافع خاص» که برای آن لابی می‌شود ذاتاً فسادآور است و باید مورد اصلاحات قرار گیرد، منع شود یا به کلی به آن خاتمه داده شود. استدلالی که علیه ممنوعیت یا ریشه کن کردن لابی

گری می شود این است که این کار افراد و شرکت ها را از دسترسی به یکی از ارکان اساسی دولت مدنی محروم می کند: توانایی دادخواست کردن از دولت. همچنین هیچ خط واضحی بین افراد صاحب منافع و «منافع خاص»ی وجود ندارد که لابی گران بر اساس آن از لابی کردن حمایت می کنند. اتحادیه های کارگری یک مثال از گروه های «منافع خاص» هستند که اغلب لابی گران را استخدام می کنند. شرکت های لابی گری با سطوح دید (دیدگاه) بالا، محافظه کاری بیشتری دارند. شرکت های دارای لابی بالاتر، سطوح بالاتری از محافظه کاری مشروط را نشان می دهند. لابی گری فرآیند بی واسطه یا با واسطه ای است که در آن اشخاص و گروه های مختلف جامعه سعی می کنند از این راه علایق و منافع خاص خود را که به خودی خود تلازم یا تنافری با خیر همگانی ندارد، به گوش کارگزاران حکومتی و به ویژه قانونگذاران به عنوان مرجع اصلی قانونگذاری برسانند. پیدا است که این فرآیند به شکل مطلوبش می تواند زمینه را برای سیاست گذاری و قانون گذاری متوازن فراهم کند که علایق و منافع همه گروه ها و تشکلهای مدنی را ملحوظ بدارد. کارگزاران حکومتی در لابی گری و در جریان تماس با نمایندگان اشخاص و گروه های مختلف جامعه، از آثار و نتایج تصمیمات و آرای جمعی خود مطلع خواهند شد و از بروز پیامدهای ناخواسته جلوگیری خواهند کرد. اما موضوع این است که لابی گران همه در وضعیت یکسانی قرار ندارند. برخلاف رای دهندگان که هر کس دارای یک رای است، لابی گران براساس درجه نفوذشان سنجیده می شوند و سطح نفوذ لابی گر در فرآیند قانونگذاری نیز بیش تر متناسب با منابع وی یعنی پول و وقتی است که هزینه می کند. به دلیل همین ترس از نفوذ ناروای صاحبان ثروت است که لابی گری را که از پیامدها و لوازم حق دادخواهی شمرده می شود، در برخی کشورها، به ویژه کشورهایی که آن را به عنوان جزیی از فرآیند سیاست گذاری و قانون گذاری پذیرفته اند، موضوع قانون گذاری واقع شده است. اما مقررات مصوب در بهترین حالت فاقد ضمانت اجرایی مناسب بوده و همین امر مانع از تحقق اهداف مطلوب این گونه مقررات شده است. این که آیا محدود کردن یا قانونمند کردن نقش و فعالیت گروه های ذینفع که در بسیاری موارد به شکل گروه های فشار عمل می کنند، در فرآیند قانونگذاری تا چه اندازه واقع گریانه است، موضوعی است که باید سنجید. در این پژوهش بررسی تاثیر حاکمیت قانون بر اشتیاق به سرمایه گذاری و تحریف حسابداری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادر تهران در دوره زمانی ۷ ساله از ۱۳۹۶ الی ۱۴۰۲ انجام شده است و آزمون فرضیه ها با استفاده از نرم افزار ایوبوز انجام شده است.

پیشنهادی کاربردی پژوهش

پیشنهادهای زیر به عنوان راهبردهایی برای تحقیقات آتی ارائه می گردد:

۱. مدیران شرکتهای و تحلیلگران مالی بایستی در تصمیمات و بررسی های خود به نتایج حاصل از این پژوهش عنایت داشته و اشتیاق سرمایه گذاری کارگزاران دولتی و مدیران شرکتهای را در حوزه چگونگی صرف منابع در پروژه های سرمایه گذاری با در نظر گرفتن عوامل محرک رفتار مدیران با در نظر گرفتن دانش ضمنی آنها مورد ارزیابی قرار دهند.
۲. دولتمردان و سیاستگذاران اقتصادی بایستی اشراف داشته باشند که تصمیمات و رویه های ابلاغی توسط ایشان موجب اشتیاق سرمایه گذاری در بین مدیران شرکتهای و صنایعی می گردد که تحت الشعاع تصمیمات ایشان بوده و موجب کاهش کارآمدی و اثربخشی در انتخاب پروژه های دارای بیشترین ارزش افزوده اقتصادی میگردد.
۳. سیاستگذاران و تصمیم گیرندگان در سازمان بورس اوراق بهادار که تدوین کننده سیاستهای بازار سرمایه هستند با یکی دیگر از عوامل ناکارایی بازار آشنا میشوند و در راستای برطرف نمودن آن اقدامات لازم انجام میدهند؛ بنابراین باعث کاهش رفتارهای هیجانی و غیر عقلایی میگردد.

۴. شرکت ها، اطلاعات به موقع، شفاف و دقیق تری را ارائه کنند و سازمان بورس اوراق بهادار کنترل لازم را چنان وضع کند که از معاملات سهام شرکتهایی که با اطلاعات غیر واقعی باعث گمراه شدن سرمایه گذاران میشوند، جلوگیری کند.

۵. سازمان بورس اوراق بهادار، میتواند یکی از سیاستهای خود را شفافیت اطلاعات در خصوص سیاست ها و خط مشی تقسیم سود شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اعمال نظارت کافی در خصوص ایجاد این شفافیت و انجام نقش ارشادی در خصوص اتخاذ سیاستهای مذکور، قرار دهد.

۶. پیشنهاد می شود سازمان بورس اوراق بهادار و نیز سازمان بازرسی به عنوان مرجع تدوین کننده استانداردهای حسابداری بر روی آن بخش از اطلاعات مالی که قابلیت مدیریت و دستکاری بیشتری دارند و استانداردهایی که بیشتر در معرض این موضوع قرار دارند، توجه بیشتر نموده تا مانع از ایجاد عدم تقارن اطلاعاتی در بازار بورس شده و به تبع آن به هدف نهایی بازار سرمایه که همانا تسهیم عادلانه به واسطه ارزیابی مناسب است، کمک کنند.

۷. افزایش شمار تحریفها که اغلب با ورشکستگی شرکتهای بزرگ در هم آمیخته، نگرانی هایی را درباره کیفیت صورتهای مالی به همراه داشته است و بر همین اساس، توصیه می شود استانداردها و دستورالعملهای متعددی در زمینه نظارت و کشف تحریفها در صورتهای مالی وضع شود.

۸. هر چه تعداد سرمایه گذاران هیجانی و غیر عقلایی در بازارهای سرمایه وجود داشته باشد؛ نه تنها آنها بدون کسب سود از بازار خارج نمیشوند بلکه همیشه با ضررهای بسیاری از این بازار خارج میشوند. سرمایه گذاران باید این تورش های رفتاری را بشناسند و مطابق با شناختی که از خوددارند اقدام به معامله کنند، این موضوع ضرورت توجه و آشنایی سرمایه گذاران با مباحث مالی رفتاری و کنترل نسبی تورش های رفتاری را میرساند.

منابع

- ✓ آزاد، رحمت اله، کامیابی، یحیی، خلیل پور، مهدی، (۱۳۹۹)، ویژگی های رفتاری مدیران و نقدشوندگی سهام، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۲، شماره ۴۵، صص ۱۹۱-۲۱۴.
- ✓ اصغری، نرگس، قلبچی مقدم، هدا، (۱۳۹۹)، بررسی تاثیر جبهه گیری مدیریتی بر کیفیت گزارشگری مالی: نقش کمیته حسابرسی، پژوهش های معاصر در علوم مدیریت و حسابداری، شماره ۷، صص ۸۱-۱۰۸.
- ✓ ایمنی، محسن، رهنمای رودپشتی، فریدون، بنی مهد، (۱۳۹۸)، رابطه دستکاری فعالیت های واقعی و مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی با استفاده از رویکرد سیستم معاملات بازگشتی، فصلنامه علمی و پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۸، شماره ۲۹، صص ۱-۱۸.
- ✓ برومند، راهبه، گرکز، منصور، سعیدی، پرویز، معطوفی، علیرضا، (۱۳۹۹)، بررسی تاثیر حساسیت جریانهای نقدی سرمایه گذاری بر اشتیاق سرمایه گذاری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، راهبرد مدیریت مالی، دوره ۸، شماره ۴، صص ۱۸۷-۲۱۲.
- ✓ تهرانی، رضا، حصارزاده، رضا، (۱۳۸۸)، تاثیر جریانهای نقدی آزاد و محدودیت در تأمین مالی بر بیش سرمایه گذاری و کم سرمایه گذاری، فصلنامه تحقیقات حسابداری، صص ۵۰-۶۷.
- ✓ خدادادی، محسن، نونهال نهر، علی اکبر، خریدار، سینا، مشکی میاوقی، مهدی، (۱۳۹۸)، تاثیر دانش ضمنی مدیرعامل بر مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی: با تاکید بر رویکرد نظارتی کمیته حسابرسی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۹، شماره ۳۳، صص ۱۰۶-۱۱۹.

- ✓ تقی زاده خانقاه، وحید، زینالی، مهدی، (۱۳۹۶)، تاثیر ویژگی‌های هیأت مدیره و جبهه‌گیری مدیریت بر استراتژی متنوع‌سازی شرکت، راهبرد مدیریت مالی، دوره ۵، شماره ۱، صص ۱۳۵-۱۵۷.
- ✓ جلاوندی، شیرین، (۱۳۹۷)، تبیین مفهومی نقش دانش ضمنی در عصر اقتصاد دانش بنیان. مجله اقتصادی، شماره های ۱ و ۲، صص ۱۱۷-۱۴۳.
- ✓ جهانشاد، آریتا، فرخ، سعید، (۱۴۰۱)، خودشیفتگی مدیران و انتخاب سبک های رهبری در حسابداری، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۹، شماره ۱، صص ۲۰-۴۸.
- ✓ دباغ، رحیم، برواری، فریدون، حسینی فسلونی، احمد، (۱۴۰۱)، بررسی تاثیر سوگیری فرا اعتمادی بر استراتژی های مختلف تصمیم گیری سرمایه گذاران حقیقی در بورس اوراق بهادار تهران، اولین کنفرانس بین المللی جهش علوم مدیریت، اقتصاد و حسابداری.
- ✓ رضایی، فرزین، یزدی، سحر، (۱۳۹۸)، تاثیر کوتاه بینی مدیریت بر رابطه بین رقابت در بازار محصول و ریسک تصمیمات عملیاتی مدیریت، فصلنامه علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، دوره ۳، شماره ۹، صص ۱۳۶-۱۴۹.
- ✓ حسینی، سید مجتبی، مقدم، عبدالکریم، رئیسی، زهره، احمدی، غلامرضا، (۱۳۹۶)، فرصتهای رشد، پایداری سود و ارزش گذاری جریانهای نقد آزاد، فصلنامه راهبرد مدیریت مالی، دوره ۵، شماره ۱۸، صص ۴.
- ✓ شلتوکچی، شایسته، (۱۳۹۳)، رابطه بین فرا اطمینانی مدیریت و محافظه کاری حسابداری، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین، دانشکده مدیریت و حسابداری، گروه حسابداری.
- ✓ محمدی، امید، گیوکی، ابراهیم، کبیری، محمدتقی، مسلمی، آذر، (۱۴۰۰)، بررسی تأثیرپذیری مکانیزم‌های نظام راهبری شرکتی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت از اختلالات رفتاری مدیرعامل، پژوهش های حسابداری مالی، دوره ۱۳، شماره ۳، صص ۳۵-۶۴.
- ✓ Almeida, H. and Campello, M. and Weisbach, M.S. (2004). The cash flow sensitivity of cash. *Journal of Finance*. 59, pp.1777-1804.
- ✓ Baginski, S, P., Hassell, J, M., Kimbrough, M, D. (2002) The Effect of Legal Environment on Voluntary Disclosure: Evidence from Management Earnings Forecasts Issued in U.S. and Canadian Markets. *The Accounting Review*, 77(1): 25-50.
- ✓ Alavi, M., Leidner, D.E. (2001). Review: knowledge management and knowledge management systems: conceptual foundations and research issues. *MIS Quarterly*, Vol. 25 No. 1, pp. 107-36.
- ✓ Beliveau, B. & Bernstein, E. H. & Hsieh, H. J. (2011). Knowledge Management Strategy, Enablers, and Process Capability in U.S. Software Companies. *Journal of Multidisciplinary Research*, 3 (1): 25-46.
- ✓ Berdrow, L. & Lane, H. W. (2003). "International joint: Ventures: Creating Value through Successful Knowledge Management," *Journal of World Business*, 38, pp. 15-30.
- ✓ Bhatt, G., (2000). "Organizing Knowledge In The Knowledge Development Cycle", *Journal of Knowledge Management*, 4(1), pp. 15-26.
- ✓ Tiwana A. (2000). *The Knowledge Management Toolkit*. Prentice Hall Inc., New Jersey.
- ✓ Amernic, J. H., & Craig, R. J. (2010). Accounting as a facilitator of extreme narcissism. *Journal of Business Ethics*, 96, 79-93
- ✓ Banimahd, B. Dianati Dilami, Z. and Javanmard, M. (2013), "Narcissism in Iranian auditing profession", *Management Science Letters*, Vol. 3, No. 5, pp. 1421-1426, DOI: <https://doi.org/10.5267/j.msl.2013.04.006>
- ✓ Bruhn, J (1999). Control, Narcissism and Management Style, *The Health Care Supervisor*, 9: 43-52.

- ✓ Bushman, B. J., & Baumeister, R. F. (1998). Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence? *Journal of Personality and Social Psychology*, 75 (1), 219-229.
- ✓ Buchholz, F., Jaeschke, R., Lopatta, K., & Maas, K. (2018). The use of optimistic tone by narcissistic CEOs. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 31(2), 531-562.
- ✓ Bol, J. & Moers, F. & Peecher, M. (2012). Auditor Tacit Knowledge and Audit Firm Human Capital Development, Available in: <https://pdfs.semanticscholar.org>.
- ✓ Cleary, S. (1999). "The relationship between firm investment and financial status". *Journal of Finance*, 54 (2). pp.673-692.
- ✓ Deng, k.Z. Ding, Y. Zhu, Q. Zhou (2017), "Investment-cash flow sensitivity measures investment thirst, but not financial constraint", *Accounting and Finance Journal*.
- ✓ Davis, A. K., Ge, W., Matsumoto, D., & Zhang, J. L. (2014). The effect of manager-specific optimism on the tone of earnings conference calls. *Review of Accounting Studies*, 20(2), 639-673.
- ✓ Krátká, J. (2015). Tacit Knowledge in Stories of Expert Teachers, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 171, 837 – 846.
- ✓ Agnihotri, A., Saurabh Bhattacharya, (2021). CEO narcissism and myopic management, *Industrial Marketing Management*, 97, 145-158.
- ✓ Lin, F., Sheng-Wei Lin, Wen-Chang Fang, (2020) How CEO narcissism affects earnings management behaviors, *The North American Journal of Economics and Finance*, Volume 51, 101080.
- ✓ Kornai, J. 1979, Resource-constrained versus demand-constrained systems, *Econometrica: Journal of the Econometric Society* 47, pp.801-819
- ✓ Mohajan, H.K. (2017), Tacit Knowledge for the Development of Organizations. *Journal of Advanced Research*, 6(1). pp: 17-24 .
- ✓ Nonaka, I. (1994). A Dynamic Theory of Organizational Knowledge Creation. *Organization Science*, 5, No. 1: 14-37.
- ✓ Rosman, A, & Biggs, S.F. & Hoskin, R.E. (2012). The Effects of Tacit Knowledge on Earnings Management Behavior in the Presence and Absence of Monitoring at Different Levels of Firm Performance. *Behavioral Research in Accounting*. 24(1), 109-130.
- ✓ Sánchez, J.A.Z. Arroyo, J.C. Moreno, Y.M. (2018). Acquisition and transfer of tacit knowledge of marketing in small and medium hotels. *Contaduría y Administración* 63 (2), 1-18.
- ✓ Polanyi, M. (1966). *The Tacit Dimension*. Chicago, University of Chicago Press, 41(155), 1-18.
- ✓ Zhi-guo, L. & Jian, C. (2012). Improve Technological Innovation Capability of Enterprises through Tacit Knowledge Sharing, *International Workshop on Information and Electronics Engineering*, *Procedia Engineering* 29, 2072 -2076.